REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia.
BRAŞOV, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAŢIUNE în Braşov şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik's Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 33. Braşov, Sâmbătă 12 (24) Februarie. 1900.

Austria stat de naţionalităţĭ.

Erĭ s'a întrunit din nou, după o întrerupere de patru lunĭ, parlamentul central în Viena; el află o situaţiune agravată, fiind-că stările încurcate şi nesigure au ajuns la marginea estremă, peste care nu mai pot dăinui; el află aceeaşĭ nemulţămire între diferitele popóre şi partide, ca şi mai înainte, cu singura deosebire, că ministeriul Koerber a făcut o încercare seriósă pentru aplanarea divergenţelor prin convocarea conferenţei de înţelegere.

Ca şi în Octomvre anul trecut atêrnă şi astădĭ mai ales dela Cehii tinerĭ şi dela comisiunea parlamentară a dreptei posibilitatetea, ca parlamentul sĕ pótă desfăşura o acţiune regulată şi liniştită. Germanii nu se mai gândesc la obstrucţiune. Ei, cu singura esceptiune a estremilor, sunt gata a sprijini guvernul Koerber, cu a căruia procedere sunt în general mulţumiţĭ.

Nu tot aşa sunt Cehii. Ei recunosc, că cabinetul Koerber a dovedit, că e gata a aplana nenorocita cértă relativă la limbĭ. Representanţii Cehilor n'au pregetat a lua parte la sfătuirile conferenţei conchemate de guvern şi din aceste sfătuirĭ s'a şi vĕdut, că e posibil sĕ se stabilescă o înţelegere cel puţin în unele puncte între Cehĭ şi Germanĭ. Dér conchemarea fără veste a „Reichsrath“-ului a întrerupt conferenţele şi guvernul aduce pe deputaţii cehĭ érăşĭ în parlament şi nu le oferă decât starea nedréptă de mai înainte, sub care parlamentul s'a împrăsciat pe la finea anului trecut.

Plângerea Cehilor se concentrézá aşa-déră în următórele: guvernul n'a aşteptat încheierea conferenţelor, nicĭ n'a îndreptat nedreptatea, ce s'a comis în Octomvre (desfiinţarea ordonanţelor de limbă). Printr'asta sunt date consecenţele pentru deputaţii cehĭ, carĭ nu pot decât sĕ persevereze în resistenţa cea mai energică contra guvernului, care n'a fost în stare sĕ delăture nedreptatea, pe care la rêndul sĕu „n'o póte suferi poporul cehic“. Conclusul unanim este dér, de-a face oposiţia cea mai estremă guvernului Koerber, folosindu-se chiar şi de *obstrucţiune*.

Erĭ a întrodus ministru-preşedinte Koerber desbaterile parlamentare printr'o declaraţiă, în care susţine, că cabinetul nu e cabinet de partid. El se adresézá la obiectivitatea şi nepreocuparea tuturor partidelor, fiind că *Austria este un stat de naţionalităţĭ*, popórele ei trebue sĕ se împace între ele. Datoria cea dintâiŭ a guvernului este, a stărui pentru resolvarea cestiunei naţionalităţilor. Scie, că în câte-va dile pacea nu se póte face. Asemenea scie, că tóte cestiunile de litigiu în causa naţionalităţilor nu se pot regula după una şi aceeaşĭ formulă şi de-odată. Ele trebue resolvate una după alta. S'a făcut începutul cu Boemia şi Moravia. Conferenţa de înţelegere e încă întrunită. Décă şi întru cât va ajunge la resultate positive, încă nu se póte sci, dér pace trebue sĕ se facă, acésta o aşteptă întréga poporaţiune.

Aşa a grăit d-l de Koerber, cerênd dela parlament sĕ-şĭ dovedéscă bunăvoinţa votând înainte de tóte un şir de proiecte de lege urgente. S'a şi decis în şedinţa de erĭ a camerei sĕ se pună mai întâiŭ la ordinea dilei proiectul de recrutare pentru 1900. Deja aicĭ s'au ivit însĕ divergenţe, căcĭ Cehii au propus sĕ se desbată mai întâiu propunerea de urgenţă relativă la greva dela minele de cărbunĭ. Preşedintele n'a voit sĕ pună la ordinea dilei acéstă propunere şi a enunţat, că mai întâiu se va desbate legea de recrutare.

Se pare şi de aicĭ, că de astădată Polonii şi cu partida poporală catolică din majoritate nu vor mai părtini o eventuală obstrucţiune a Cehilor.

Orĭ cum s'ar desfăşura lucrurile, un mare triumf a raportat erĭ în camera vieneză principiul egalei îndreptăţirĭ naţionale prin aceea, că pre când primul ministru al Ungariei declară în dietă, că Ungaria este un stat naţional, şi de aceea el pretinde supunerea necondiţionată a popórelor sale la dictatul elementului domnitor, pe atuncĭ colegul sĕu din Viena enunţă sĕrbătoresce, că Austria este un stat de naţionalităţĭ şi că, prin urmare, prima problemă a guvernului sĕu este, de a resolva cinstit şi spre mulţumirea generală cestiunea naţionalităţilor.

Atâta spre scire la mic şi mare de pe întreg teritoriul monarchiei. Odată învingĕtor drapelul egalei îndreptăţirĭ naţionale în Austria, este peste putinţă, ca el sĕ nu fiă victorios şi în regatul ungar.

Funcţionarii unguresci.

In dilele din urmă a dis în dietă multe adevĕrurĭ despre funcţionarii unguresci şi despre starea lor materială ticălósă tînĕrul deputat Dr. Roland Hegedüs, care cu acéstă ocasiune şi-a ţinut primul discurs parlamentar. Ce a dis, a fost fórte bine dis, cum dic toţĭ cei ce pórtă numele şi se ţin de familia ministrului Hegedüs, décă vréu, sĕ dică ceva. A arătat mai întâiŭ, că funcţionarii ungurĭ sunt plătiţĭ tot aşa, ca înainte cu 20—30 de anĭ, deşi tóte trebuinţele vieţii s'au scumpit cu 50—100 procente; că pe lângă miseriă sufer şi de relele raporturĭ de avansament, că au şi marĭ greşelĭ: lipsă de disciplină propriă, séu împărţire a banilor ş. a. Mijlocul de a-le ajuta ar fi numai îmbunĕtăţirea lefilor lor şi un regulament de serviciu, prin care sĕ se circumscrie esact drepturile funcţionarului. „Cu cât mai puţin“ — adause R. Hegedüs — „vor fi asigurate drepturile funcţionarului, cu atât mai mult acesta se va servi de aceea, la ce nu are drept, adecă de *grobianitate faţă cu publicul*“.

A retăcut însĕ şi Dr. Roland Hegedüs, cum retace şi tată-sĕu trebile cele desperate şi bine cunoscute din Ardél, un lucru fórte momentos în cestiunea atinsă de el. Nicĭ c'un cuvênt n'a amintit, că dróia ne mai pomenită de funcţionarĭ, de carĭ este inundată tótă ţéra, lucră cu anevoiă, nespus de rĕu şi pierdênd enorm timpul din acea causă, că nu pricep limba poporaţiunei printre care sunt aplicaţĭ.

La numirea şi dislocarea funcţionarilor unguresci adecă se ia în consideraţiune mai întâiŭ — *more patrio* — protecţiunea, apoi sentimentul aşa dis „patriotic“, adecă sĕ fiă sĕu născut Ungur, séu sĕ voiéscă a se face Ungur, şi numai după aceea cualificaţiunea. De acésta din urmă însĕ nu se ţine de loc sémă şi nicĭ de cerinţa, ca sĕ pótă vorbi cu poporul acela, cu care va avé de lucru. Din contră însĕ se pretinde *sĕ nu scie vorbi cu poporul* şi sĕ-l silescă aşa fără de voiă a vorbi unguresce. Şi aicĭ, ca în tóte lucrurile publice dela noi, *maghiarisarea e mântuitórea de stat*.

Cine nu crede, sĕ ne esplice, pentru-ce sunt luaţĭ mulţime de funcţionarĭ românĭ din Ardél, şi ţinuturile românescĭ din Transilvania şi Bănat şi strămutaţĭ pe câmpiile Ungariei şi în alte părţĭ, unde nu s'a audit de când e lumea, până ce au sosit ei pe acolo, vorbă românéscă.

Cum-că din causa necunóscerei limbei poporului, pentru care sunt puşĭ funcţionarĭ şi cu care aŭ dilnic de lucru, trebuesc de două-orĭ atâţĭ funcţionarĭ, decât câţĭ ar fi de lipsă între împrejurări normale, şi cum-că aceştia, şi aşa mulţĭ cum sunt, sĕvêrşesc o muncă fórte slabă, pentru că nepricepênd ei pe popor, nicĭ poporul nu-i pricepe, că în urma acésta ei se necăjesc, se impacientézá, *devin grobianĭ şi brutalĭ cu poporul*, care-i susţine din sudórea lui, şi cum-că statul are din tóte acestea enormă pierdere morală şi materială, cu tóte că-şĭ plătesce funcţionarii miserabil: acésta a uitat cu voiă séu fără de voiă sĕ le spună Dr. Roland Hegedüs în vorbirea sa.

Bănuim, că a făcut'o cu voia şi din politică. Cu voia, căcĭ adĭ în cercurile maghiare nicĭ că sună bine a vorbi despre altă limbă, decât despre cea maghiară disă a statului; din politică, căcĭ numĕrul acelor patrioţĭ, carĭ aspiră la posturĭ de diregĕtorĭ, e legion şi cresce pe tótă diua, şi aceştia judecă, că este mai bine a fi plătit slab, decât nicidecum.

Décă Dr. Roland Hegedüs vré sĕ facă ţĕrei un serviciu adevĕrat şi mare sulevând cestiunea salarisării slabe a funcţionarilor publicĭ şi organisarea mai practică a serviciului, nu pregete a stărui şi pentru aceea, ca funcţionarii sĕ vorbéscă limba popórelor, în mijlocul cărora trăesc şi servesc.

Renta şcólelor din Braşov.

(Raportul presentat Senatului român).

D-l *Gr. G. Tocilescu*, raportorul Senatului la proiectul de lege pentru resolvarea cestiunei rentei şcólelor din Braşov, a redactat şi publicat raportul sĕu.

In partea dintâiu d-l raportor espune istoricul daniilor făcute de domnii Moldovei şi ai Ţĕrii românescĭ bisericei Sf. Nicolae*), apoi arată cum între 1860—1875 s'au stabilit prin lege de camerele române sĕ se dea şcólelor nóstre din Braşov a compensaţiune pentru acele danii o anuitate de 38,500 lei, şi, după ce amintesce cu recunoscinţă sprijinul cald şi tactul înţelept al fostului ministru de instrucţiune T. L. Maiorescu, cum şi mintea luminată şi patriotismul bĕtrânului jurisconsult regretatului Costache Bosianu, carĭ au apĕrat legea dela 1875 prin care s'a completat anuitatea dată de statul român şcólelor române din Braşov până la suma amintită, d-l *Tocilescu* continuă aşa:

Dela 1860 până la 1875, timp de 15 anĭ; dela 1875 până la 1895, timp de douĕdecĭ de anĭ, în care se perindă la cârma afacerilor publice pentru ministere: minister liberal, junimist, concentrat, conservator, se plătesce regulat de către Statul român bisericei Sf. Nicolae din Braşov, i-se plătesce regulat şi integral renta séu anuitatea hotărîtă.

In 1895, însĕ, odată cu prima venire la putere a ministerului Dim. Sturdza, şi apoi érăşĭ la a doua venire a aceluiaşĭ minister, după retragerea d-lui P. S. Aurelian, vedem, pentru motive nesciute, ca sĕ nu dicem prea mult sciute, că încetéză plata acelei rente. Representanţii bisericei reclamă prin mai multe adrese: ba vin chiar şi în Bucurescĭ, fără sĕ fiă primiţĭ nicĭ ascultaţĭ. Situaţiunea şcólelor române devenise cât se póte mai grea; ele sleiseră chiar fondul de pensiune; erau ameninţate sĕ fiă închise; nu mai rĕmânea decĭ comitetului bisericei Sf. Nicolae decât sĕ intenteze acţiune contra Statului român, cerênd o sumă anuală de lei 75,000, cât socotea, că preţuesc vechile drepturĭ ale sale; şi astfel în curs de trei anĭ de dile, biserica şi şcólele române din Braşov s'au vĕdut lipsite de beneficiul unui drept real, neîntrerupt şi perpetuu, consacrat printr'un şir de vechĭ hrisoave şi acte şi recunoscut de camerile legiuitóre dela 1860 până astădĭ.

Pe de altă parte, guvernul ungar, socotind, că e vorba de-o subvenţiune dată de Statul român unor instituţiunĭ, şcólă séu biserică, în contra disposiţiunilor legei unguresci din 1883, care, în mod formal, opresce asemenea ajutóre, a atras atenţiunea guvernului român. Tratativele între cele douĕ guverne asupra adevĕratei naturĭ a drepturilor bisericei Sf. Nicolae, tratative începute deja de fostul ministru de esterne, d-l Dim. Sturdza, au fost continuate şi duse la bun capĕt de către guvernul actual, carele a lucrat cu energiă şi hotărîre într'o cestiune atât de delicată.

Reproducem aci nota diplomatică a d-lui ministru Lahovari adresată d-lui mar-

*) Acéstă parte istorică a raportului o vom publica-o în numĕrul de Duminecă — Red.

chiz Pallavicini la 2 (14) August 1899, drept rěspuns la o notă a d-sale, din aceeaşi di:

Domnule marchiz!

„Prin scrisórea Sa cu data de 2(14) August 1899, Escelenţa Vóstră a binevoit a-mi face cunoscut, că în urma propunerei făcută de predecesorul meu, d-l D. Sturdza, prin scrisórea sa cu data din 28 Noemvre (10 Decemvre) 1898, sub Nr. 24.878, pentru a găsi o soluţiune a cestiunei rentelor plătite ca indemnitate de către Guvernul Regal Român instituţiunilor şcolare ale bisericei Sf. Nicolae din Braşov, cât şi în urma convorbirilor, ce au avut loc între noi în acéstă afacere, guvernul Regal Ungar, însufleţit de sentimente de conciliaţiune şi dorind a da o soluţiune satisfăcĕtóre acestei afacerĭ, a aderat la propunerea guvernului Regal Român de-a capitalisa în rentă română 4 la sută, de o valóre nominală de 962.000 lei, disele rente, carĭ se urcă la suma de 38.500 lei, sub modalităţile următóre, pe care guvernul Regal Român le primesce şi dênsul.

„Plata sumei de 962.000 lei în rentă română de 4 la sută se va face pe calea diplomatică.

„Capitalul va fi depus la Cassa de depunerĭ şi consemnaţiunĭ din Budapesta, ca fond al gimnasiului superior şi al şcólei disă reală, greco-ortodoxe-române, întreţinute de biserica Sf. Nicolae din Braşov.

„Interesele acestui capital vor fi destinate esclusiv diselor şcóle; vor fi primite pe fiă-care an de presidentul Eforiei (în urma modificărei cerută, va fi presidentul comitetului bisericei), care va da chitanţă şi va fi dator a justifica, că le-a întrebuinţat pentru trebuinţele şcólelor sus menţionate.

„Fondul va purta titlul: fond al gimnasiului superior şi al şcolei disă Reală, greco-ortodoxe române din Braşov.

„Capitalul nu va pute fi deturnat în nicĭ un cas dela destinaţiunea sa, şi va fi menţinut neatins şi întreg pe tot viitorul. Statul ungar esercitând dreptul sĕu de supraveghere, garantéză, că fundaţiunea sus arătată va rĕmâne inviolabilă.

„Guvernul Regal Român ia act de declaraţiunea guvernului Regal Ungar, că prin faptul, că consimte la plata sumei sus menţionate în favórea sus diselor şcolĭ, nu înţelege sĕ se abată dela principiul legei ungare din 1883, care interdice şcólelor şi bisericelor sĕ priméscă subvenţiunĭ strĕine, şi că, înafară de suma sus menţionată de 962.000 francĭ, el nu va autorisa nicĭ o şcólă sĕu biserică română pe teritoriul ungar sĕ priméscă dela guvernul Regal Român o subvenţiune, orĭ-care ar fi titlul ei.“

Pe temeiul acestui schimb de note şi cu simpla modificare, ca în loc de „fondul şcólei şi al gimnasiului“ sĕ se dică: „fondul bisericei Sf. Nicolae, destinat pentru şcólă şi gimnasiu“, şi că venitul se va primi de către „preşedintele comitetului parochial al bisericei“, în loc de „preşedintele Eforiei şcólelor“, s'a întocmit presentul proiect de lege, a căruia economia se reduce la următórele:

Prin primul articol guvernul este autorisat sĕ capitaliseze suma anuală de 38.500 lei într'un titlu de rentă română 4 la sută; acest titlu va fi depus la Cassa de depunerĭ şi consemnaţiunĭ (Cassa centrală de Stat) din Budapesta, ca fond al bisericei Sf. Nicolae din Braşov, pentru gimnasiul şi şcóla reală greco-orientală română din acel oraş întreţinute de disa biserică, cu condiţiune, ca venitul capitalului de 962.500 lei sĕ fiă plătit în fiă-care an preşedintelui comitetului bisericei Sf. Nicolae din Braşov, pentru a-l întrebuinţa la nevoile diselor şcóle în organisaţiunea lor actuală; ér capitalul va rĕmâne vecĭnic inalienabil şi nu va putea nicĭ-odată sĕ fiă distras dela acéstă destinaţiune.

In chipul acesta, guvernul unguresc a recunoscut drepturile vechĭ ale bisericei Sf. Nicolae; ele sunt acum întărite definitiv; renta a devenit perpetuă şi nominativă; viaţa şcólelor române din Braşov este asigurată; capitalul fiind depus în Cassa centrală a Statului, în urma unei convenţiunĭ internaţionale, rĕspunde de el Statul, căruia i-s'a încredinţat, şi rĕspunde de el pentru vecĭă. O altă soluţiune în situaţiunea legală a bisericei Sf. Nicolae n'a putut fi obţinută; trebue s'o considerăm, decĭ, ca cea mai bună şi mai fericită.

Prin articolul al II-lea al proiectului de lege se deschide ministerului cultelor şi instrucţiunei publice un credit estra-ordinar de 115.500 lei pentru plata sumei datorite pe cei trei anĭ din urmă bisericei Sf. Nicolae din Braşov.

Domnilor Senatorĭ!

Astădĭ, când biserica Sf. Nicolae din Braşov, cu aprobarea Consistoriului din Sibiiu, se declară gata sĕ retragă acţiunea, care a întrodus'o în contra Statului român; astădĭ, când cestiunea care neliniştea pe unii, apăsa greu pe consciinţa altora, îngrija tóte inimele, a luat capĕt într'un mod drept, patriotic, şi spre mulţumirea tuturor celor interesaţĭ; astădĭ, când drepturile consfinţite prin hrisóvele domneştĭ ale marilor voevodĭ în curs de atâtea veacurĭ, şi au găsit o basă temeinică şi o chezăşuire, pe cât chezăşuire mai mare a fost posibilă de obţinut, căcĭ ea se baséză pe angajamentul solemn al unui guvern strĕin, că garantéză inviolabilitatea fondului şi menţinerea de vecĭ a destinaţiunei lui; astădĭ, când nu facem decât a urma tradiţiunilor bĕtrânescĭ, carĭ alcătuesc comóra de cinste şi de mărire, moştenită dela părinţĭ, şi cimentéză legătura presentului cu trecutul şi viitorul; astădĭ, când biserica şi şcolile române din Braşov, ca şi toţĭ Românii, pot bine-cuvênta ţĕrîna acelor Domnĭ, carĭ într'un timp, când aiurea îndeletnicirile spiritului şi lucrările păcei nu erau îndestul preţuite, ei gândiseră la ceea-ce mai cu sémă face trebuinţă naţiunei românescĭ: mintea, mintea cu luminatele fapte bune; deschiderea ochilor sufletescĭ, mărirea în demnitate intelectuală şi în bine, creştere în forţa morală, glorie în spirit, strălucire în justiţie, cucerire în domeniul întins încă al rĕului moral şi al rĕului fisic; astădĭ, în fine, când toţĭ suntem pĕtrunşĭ, că politica este o funcţiune a sufletului naţional, că razimul ei stă în consciinţa naţiunei, în spiritul de consecinţă, în continuitatea tradiţiunilor, în înălţimea vederilor, în grija intereselor naţionale, basate pe respectul reciproc al relaţiunilor şi drepturilor dintre State, — suntem datorĭ, credem, ca toţĭ, fără osebire de părerĭ politice sĕu de patimĭ trecĕtóre, sĕ nu simţim decât o singură viuă şi patriotică emoţiune, decât o singură bătae de suflet şi sĕ votăm în unanimitate, cu inimă caldă de Românĭ, alăturatul proiect de lege, căcĭ în viaţa neamurilor, ca şi a individilor, sunt dile care mângăe de multe miserii, sunt dile care şterg multe amărăciunĭ, sunt dile, înălţătóre, în care un neam întreg trăesce viaţa unor decimĭ de secolĭ, viaţa întregului sĕu trecut.

Raportor Gr. G. Tocilescu.

Szell despre cestiunea naţionalităţilor.

In şedinţa de alaltăerĭ a dietei, după cum am vĕdut, ministru-preşedinte Coloman *Szell* a vorbit érăşĭ despre cestiunea naţionalităţilor. Discuśiunea a întrodus'o Albert *Berzeviczy*, care dise, că ar fi bine, décă cestiunea acésta s'ar lua dela ordinea dilei. Berzeviczy e pe deplin înţeles cu ceea-ce a desfăşurat ministru-preşedinte privitor la politica sa în cestiunea naţionalitaţilor, „politică hotărîtă şi conciliantă“. El nu caută contradicţiunĭ între politica guvernului trecut şi a celui actual. Rógă decĭ pe toţĭ factorii din parlament, ca în cestiunea acésta sĕ fiă înţeleşĭ pe basa desfăşurată de ministru-preşedinte, căcĭ prin neînţelegerĭ nu se póte ajunge la nimic. Scopul principal are se fiă cultura naţională maghiară, şi în convingerea acésta el primesce budgetul.

Preşedintele, ne mai fiind alţĭ vorbitorĭ, încheie discusiunea.

Ministru-preşedinte C. Szell ia cuvêntul, ca sĕ reflecteze la tóte vorbirile, ce s'au ţinut în decursul desbaterei. Ministrul ţine érăşĭ un lung discurs, din care mai bine de jumĕtate e consacrat *cestiunei naţionalităţilor*. Etă acésta parte a discursului d-lui Szell:

In desbaterea budgetară a sburat asupra mea o săgétă din tolba, care, aşa se vede, conţine mai multe săgeţĭ pe séma mea. Simt însĕ, că săgéta acésta, care s'a îndreptat asupră-mĭ în cestiunea naţionalităţilor, m'a aflat cuirasat, şi nu m'a rănit.. S'a dis, că în cestiunea naţionalităţilor eu am accentuat numai góle devise, pe când ar trebui voinţă. Declaraţiunile mele au avut mied, care însémnă: O naţiune esistă în ţera acésta, o naţiune politicesce una, care în formaţiunea şi desvoltarea ei istorică a înfiinţat statul maghiar, cu caracter naţional în legislaţiune, în guvernarea unitară şi pe tótă linia. Şi fiind-că numai o naţiune politică unitară esistă aicĭ: *naţiunea maghiară*; şi numai un stat: *statul maghiar*, nicĭ eu, nicĭ altul, nicĭ vr'un guvern nu póte avé altă politică în nicĭ o cestiune, nicĭ în cestiunea naţionalităţilor, decât politica statului maghiar şi a naţiunei maghiare. (Vii aprobărĭ.)

Enunciaţiunile, ce le-a făcut, continuă Szell, acoper declaraţiunile lui Komjathy în privinţa cestiunei naţionalităţilor. Cu tóte aceste i-se impută, că ele sunt numai devise. Komjathy pretinde voinţă. Crede el, că ceea-ce spun aicĭ, nu voesc? Protestez contra imputării, că 'mĭ lipsesce voinţa. Se póte, că între noi sunt abaterĭ în ce privesce modalitatea şi procedura. Eu însĕ cred, că procedura mea e corectă, ea nu transigéză în nimic, ce ar lovi în principiile cardinale, în politica naţională maghiara unitară şi în politica statului maghiar unitar; dér care nisuesce a procede cu hotărîre dréptă şi cu conciliantă faţă de aceia, carĭ deşi vorbesc altă limbă, sunt fii credincioşĭ ai patriei şi încă spre fericirea nóstră a tuturora şi a patriei. (Vii aprobărĭ în drépta şi în stânga.)

Komjathy cere, ca naţionalităţile sĕ fiă scăpate de conducĕtorĭ. Acésta însĕ nu póte fi esanţialul unei acţiunĭ speciale, ci cel mult un resultat al politicei nóstre. *Statul maghiar trebue sĕ stea între naţionalităţĭ şi agitatorĭ.* Sĕ stea statul maghiar acolo şi sĕ avertiseze şi pretindă deplina recunóscere a autorităţii lui, apoi sĕ trateze conciliant şi drept cu ele (naţionalităţile), sĕ le respecteze limba, cultura, obiceiurile şi confesiunea, dér şi acestea *numai până la graniţa până unde permite marea ideiă a a unităţii de stat.* (Aprobărĭ). Statul sĕ scutéscă şi apere interesele lor legitime, carĭ cadréza cu unitatea de stat, şi ele sĕ nu simtă numai puterea statului, ci şi apĕrarea şi scutul lui. (Aprobărĭ în drépta.) Naţionalităţile sĕ caute şi sĕ afle în statul maghiar aceea, ce trebue sĕ caute; tot ce e salutar pentru cultura, limba, economia şi esistenţa lor. Statul maghiar se atragă naţionalităţile, sĕ le lege prin ponderositatea, autoritatea şi iubirea sa. Komjathy póte sĕ facă oposiţiă, căcĭ are destul teren. Oposiţia însĕ nu însémnă a căuta contraste Cestiunile şi causele, carĭ sunt ale tuturor, nu pot fi cestiunĭ de partid. Komjathy acusă, că 'aşĭ face politică *între patru ochĭ* Declar sĕrbătoresce şi pe cuvênt, că politică între patru ochĭ n'am făcut nicĭ-odată.

Spune, că n'a aprobat statutele unor societăţĭ culturale slovace, în care a vĕdut germenii tendenţelor contrare statului (Vii aprobărĭ); a respins recursul dat pentru reînfiinţarea „*Maticei*“; la petiţia lui Matei Dula, referitóre la o scólă slovacă, a rĕspuns, că nu e învoit cu ea. Cu astfel de ocasiunĭ orĭ-cine a deschis uşa lui, i-a declarat: „Sĕ fim odată în clar: eu pretind, ca D-vóstrĕ sĕ fiţĭ şi sĕ vĕ mărturisiţĭ de credincioşĭ ai statului; cel ce nu se mărturisesce de fiu şi membru credincios al statului maghiar, nu stau de vorbă cu el“. Au fost de aceia, carĭ n'au făcut'o, ei dér au şi aflat urechĭ surde.

Szell asigură, că pe cale diplomatică are cunoscinţă despre tóte. Ambasadorul din Bucurescĭ e Maghiar şi în decursul tratărilor de 9 lunĭ cu guvernul român s'a convins, că acest ambasador a representat în cel mai patriotic mod interesele maghiare. Promite mai departe, că va jertfi sume mai marĭ pentru serviciul de informaţiunĭ, dér o va face acésta nu numai din punct de vedere de naţionalitate, ci şi economic. Apoi continuă:

In cercul de influenţă al guvernului aparţine, ca nimenĭ sĕ nu vină aicĭ pentru a agita sub pretext de cercetărĭ scienţifice sĕu umanitare. Mi-se impută, că tolerez, de pildă, d-lui *Weigand*, ca din însărcinarea guvernului român sé ţină prelegerĭ în strĕinătate. D-l Weigand a venit pentru prima-óră în Ungaria la 1895, pentru a studia raporturile române. N'a primit concesiune pentru aşa ceva şi în urma acésta respectivul fişpan a şi fost îndrumat sĕ-i urmărescă cu trezvie activitatea. Când la 1896 reuniunea română literară din Ardeal (Asociaţiunea), ér la 1897 societatea „Petru Maior“ l'au ales membru onorar şi tot la 1897 a lăsat sĕ fiă sĕrbătorit ca erou naţional, căpitanul de poliţiă din Bistriţa l'a îndrumat — avem drept la acésta — sĕ se pădéscă de orĭ-ce demonstraţiune şi sĕrbătorire. Weigand a fost la 1898 în Braşov, dér atuncĭ nu s'a esperiat nimic, ce ar fi putut da ansă la observărĭ.

Al doilea, de care a făcut amintire Komjathy, este un învĕţat rus, *Polichroniade Sîrcu*, profesor la universitatea din Petersbusg. A venit aicĭ în 1897 şi 98, ca afirmativ sĕ studieze manuscripte rusescĭ. In 1898 a primit şi o scrisóre recomandată. In urma acésta el a călĕtorit prin câte-va ţinuturĭ, unde în preponderanţă locuesc naţionalităţĭ. Mult timp a petrecut în Neoplanta, a venit acolo în contact cu radicalii sêrbĭ, ér la Belgrad a venit în atingere cu cercurile politice radicale. Atuncĭ a fost el avertisat, sĕ se pădéscă şi sĕ se depărteze. El s'a şi dus, înainte de a-se fi luat mĕsurĭ. In 1899 *Sîrcu* a cerut prin consulul rusesc din Budapesta voiă sĕ vină érăşĭ, dér i-am refusat (Vii aprobărĭ generale.) Şi când după tóte acestea d-l Sîrcu şi-a continuat studiile aicĭ, i-am dat de scire, că nu e binevĕdut şi s'a şi depărtat.

Pichler: Trebuia escortat.

C. Szell: Nu era basă de ajuns pentru o escortare.

Komjathy a vorbit érăşĭ despre institutele românescĭ de banĭ, în special despre „Albina“. Contra acestor băncĭ nu se póte procede pe cale legală, câtă vreme ele funcţionéză conform legii. Komjathy dice, că aceste institute fac politică şi deposedéză pe proprietarii maghiarĭ.

Bartha Ödön: Asta o fac.

Szell: Trebue sĕ grijim şi sĕ fim atenţĭ şi trebue sĕ facem totul, ca o astfel de tendenţă sĕ nu se validiteze.

Bartha Ödön: Trebue contrabalansate.

Szell: Da, trebue contrabalansate, sĕ le contrabalanseze societatea pe teren economic, administrativ comitatens, prin reuniunĭ şi, încât cade în sfera statului, *şi statul trebue sĕ contrabalanseze* astfel de tendinţă, décă esistă. Dér lucrul nu stă aşa, nu e atât de negru. In Alba-inferióră sunt 5 băncĭ române şi 9 neromâne; în Torontal 14 române şi 56 maghiare; în Făgăraş 4 române şi 1 maghiară; în com. Arad 2 române, 1 maghiară, Cojocna 5 române, 5 neromâne, respective maghiare; în Treiscaune 2 române, 6 maghiare; în Bihor 1 română, 32 maghiare; Timiş 6 române, 40 maghiare; Bistriţa-Năsĕud 4 române 6 maghiare; Solnoc-Dobâca 3 române, 2 maghiare; Hunedóra 15 române, 8 maghiare; Caraş-Severin 9 române, 13 maghiare; Braşov 1 romană, 1 maghiară; Marmaţia 13 maghiare, rutene nicĭ una; Turda 3 române, 7 maghiare; Sibiiu 8 române, 4 maghiare; Târnava-mare 1 română, 4 maghiare; Murĕş-Turda 1 română, 5 maghiare; Sĕlagiu 4 române, 2 maghiare. Lucrul stă aşa, că din anii 70 încóce s'au înfiinţat 77 băncĭ române şi 254 maghiare, respective neromâne.

Privitor la cărţile de rugăciunĭ, liturgice, ministrul spune, că mai înainte ortodoxii primeau acele cărţĭ din Lemberg, ér în urmă dela Kiev şi Moscva şi în aceste sunt de fapt rugăciunĭ pentru Ţarul, însĕ nu-i adevĕrat, că bisericile se rógă pentru Ţar. A facut deja paşĭ, ca aceste cărţĭ sĕ fiă scóse din bisericĭ şi va tipări în Pesta cărţĭ pentru bisericele sĕrace.

Komjathy, continuă ministrul, m'a atacat, că sciu sĕ mĕ ocup zimbind cu cestiunea acésta. Formele rontunjóre ale lui Komjathy nu mĕ pot face mânios. Cu Miletici şi Polit încă n'aşĭ face altfel. Li-aşĭ arăta însĕ, că nu sciu numai sĕ le dau

mâna, ci sĕ şi *strîng*. Principiul meu divergéză de al lui Komjathy. Al meu principiu nu e *Timor* şi *Amor*, ci *fortitudo et amor*.

Despre Saşĭ ḑice, că în mare parte sunt bunĭ patrioţĭ, ér décă sunt şi „verḑĭ“ le vom arăta, că *îmbrăţişarea lor cu Germania* — marea Germaniă, care are respectul şi simpatiile nóstre, care e aliata nóstră — *nu se póte face, decât sub scutul statului maghiar* şi numai statul maghiar póte sĕ le dea *salvus conductus*. *Vom face sĕ simţă şi dacoromânii, că aicĭ n'au ce căuta cu învĕţăturile lor*, căcĭ monarchia acésta şi statul acesta e destul de tare, încât ceea-ce a susţinut o miiă de anĭ, va sci sĕ apere cu succes contra unor aspiraţiunĭ premature şi necópte. (Aprobărĭ şi aplause lungĭ)....

Cariera militară.

(Rĕspuns anonimului „Mars“.

— Urmare. —

Părerea lui Mars referitóre la pensiunea vĕduvelor după ofiţerĭ, este într'adevĕr nostimă. — Recunósce, că pensia e mai slabă, decât a funcţionarilor civilĭ, dér, ḑice Mars, pentru aceea au vĕduvele ofiţerilor şi venitul cauţiunei lor. (sic!) Frumos lucru! In loc ca statul sĕ se îngrijéscă de funcţionarii sĕi, după Mars funcţionarii militarĭ trebue sĕ se însóre, pentru-ca după mórtea bărbatului vĕduva lui se pótă trăi din cauţiunea ei. De fapt aşa şi este. Decât că starea acésta de lucrurĭ este abnormală, pe cum o mulţime de lucrurĭ abnormale esistă în monarchia nóstră.

In Germania dela căpitan în sus nu se mai cere cauţiune la încheierea căsĕtoriei. — Statul în interesul sĕu propriu s'a îngrijit şi a salarisat ofiţerii sĕi astfel, ca ajungĕnd gradul de căpitan sĕ pótă susţiné o familiă în mod onest. — La noi trebue sĕ dovedéscă fetele cauţiune din greu, ér după o eventuală decedare a căpitanului, capĕtă vĕduva lui 250 fl. pensie (Risum teneatis). In Austria *servitorii* capĕtă mai mult!!

Una dintre cele mai riscate afirmaţiunĭ a lui Mars este şi următórea: „Nu este iertat sĕ pierdem din vedere nicĭ împrejurarea, că **toţĭ** (??) orfanii ofiţerilor de ambele secse capĕtă crescere gratuită pe spesele erariale“ etc. — Astfel am fost noi învĕţaţĭ sĕ ne îmbĕtăm cu apă rece întotdéuna, fără a ne da silinţa a ajunge la cunoscinţa adevĕrului. D-le Mars! din propria mea esperienţă o sciu, că în 99 de casurĭ chiar orfanii ofiţerilor n'ajung sĕ fiă crescuţĭ pe spesele erariale. — M'am informat de primirea elevilor nu numai la *un* institut militar, şi am aflat tristul cas, că mai înainte se adăpostesc fiiĭ generalilor şi ai ofiţerilor de ştab **activĭ**, şi décă locul permite vin în consideraţiă şi petiţiile celor de-a *doua mână*. — Vĕduve de căpitanĭ cu câte 3—4 copii şi cu o pensiă mai slabă, decât a servitorilor austriacĭ, se duc cum au venit, căcĭ mai înainte trebuesc împărţite locurile erariale copiilor de generalĭ şi ofiţerĭ de ştab, apoi décă mai rĕmâne vre-un loc liber, se va da şi celorlalţĭ muritorĭ. Cunosc casurĭ, unde un ofiţer de rang înalt are 4 locurĭ erariale pentru 4 copii ai sĕi şi încă şi stipendii. Şi acesta nu-i de loc cas sporadic. Cei-ce când-va au funcţionat prin astfel de institute, pot şi alte istorii sĕ povestéscă. — Şi asta-i dreptate?? Halal de ea!

Şi acum voesc în trécĕt sĕ amintesc ceva şi despre lucrările de specialitate ale ofiţerilor românĭ, cum le numesce Mars.

Lucrările ofiţerilor noştri constau din câte-va traducerĭ ale regulamentelor militare. Nicĭ nu se putea altcum. Dênşii fiind în mijlocul soldaţilor românĭ, au simţit lipsa unui manual românesc de regulament, pe care sĕ-l pótă da în mâna soldatului român, pe cum îl are şi colegul sĕu de altă limbă. Au şi făcut încercarea şi décă cu tóte acestea nu putem înregistra alt pas mai însemnat, decât numai încercarea, trebue alt unde-va sĕ zacă rĕul. — Cum la noi peste tot lucrările literare nu prea sunt încurajate, astfel şi aceste încercărĭ n'au fost sprijinite nicĭ chiar la militarĭ.

In tómna anului 1895 în portul dela Orşova un ofiţer se tocmesce cu un turc sĕ-l trécă cu luntrea la Adacaleh. Şi cum şi calea mea tot acolo mĕ ducea, şi cum am auḑit ofiţerul austriac vorbind într'o perfectă romănéscă, m'am dus şi eu acolo, ca sĕ trecem ambii într'o luntre. — Era d-l Stupariu. După presentarea îndatinată ne-am urcat pe luntre şi am pornit. — Trecĕnd Dunărea l'am întrebat, că óre vĕndut'a multe esemplare din regulamentul sĕu? Vorbă sĕ fiă! — îmĭ rĕspunse dênsul; nicĭ atâtea n'am putut vinde, ca sĕ pot plăti tiparul, ci pe cum se vede voiŭ trebui sĕ-l plătesc eu din léfa mea. — In regimentul meu propriu, ḑise el, regiment pur românesc, am vêndut 15 esemplare à 30 cr. Cele mai multe regimente au luat câte-va esemplare, ér din Făgăraş dela batalionul de acolo mi-a venit îndĕrĕt pachetul, aşa cum l'am espedat. Intr'un târḑiu adause: n'am sĕ-mĭ mai bat capul cu lucrurĭ de acestea. Intr'aceea am ajuns pe insula Adakaleh unde ne-am despărţit, fiind-că eu eram sĕ mĕ reîntorc îndată îndĕrĕt, ér dênsul era aşteptat de o societate mai mare din România.

D-l Stupariu, ca toţĭ ceilalţĭ, voia adecă sĕ facă un lucru bun pentru Românaşii noştri şi a făcut trista esperienţă, că încercările acestea sunt fórte costisitóre la noi şi sgudue rĕu biata pungă. — Cum ofiţerii noştri nu prea dispun de capitalurĭ este natural, ca prima încercare sĕ-i descurajeze, când nimenĭ nu-i ajutoră.

Dér décă cer dênşii, ca publicul sĕ-i sprijinéscă, atuncĭ şi dela dênşii se cere negreşit, ca lucrările lor sĕ aibă o valóre literară.

(Va urma.)

SCIRILE ḐILEI.

— 11 (23) Februarie.

Un preţios document despre rescóla lui Horia. In archiva familiei Esterhazi din Kis Marton, în comitatul Şopron, s'a aflat o cronică scrisă în limba germană cu privire la rescóla lui Horia. Acéstă cronică rĕstórnă din temelii asertiunile maliţióse ale adversarilor noştri, după carĭ revoluţiunea lui Horia n'ar fi avut nicĭ un ideal, nici un moment politic. După cronica scósă acum la ivélă, Horia în cererea înaintată comandei generale din Sibiiu face următórele pretensiunĭ, dintre carĭ mai ales cea dintâiŭ arată lămurit, că revoluţiunea lui Horia a fost de caracter curat politic şi naţional. Étă ce cere el: 1) *Românii sĕ fie primiţĭ şi socotiţĭ ca al patrulea stat, asemenea cu Ungurii, Sĕcuiĭ şi Saşii.* 2) Starea de subjugare şi chiar numele ei pentru ei sĕ înceteze, şi ei sĕ fie într'o formă militarisaţĭ, ér acésta stare sĕ fiă cu mult mai puţin limitată, decât până acum. 3) Nobilii sĕ abdică de tóte bunurile, drepturile şi prerogativele lor, şi bunurile lor sé se împartă în comun între poporul valah, sĕ fiă puse la disposiţia şi bunul plac al lor. 4) Pentru escesele lor de acum sĕ fiă amnestiaţĭ pe veciă“. — Celelalte puncte nu sunt încă cunoscute.

Despre Majestatea Sa monarchul se rĕspândise scirea, că e bolnav. Acum însĕ se vestesce, că monarchul e pe deplin bine. A avut, ce-i drept, câte va ḑile un catar mai uşor, care l'a împedecat Luni de a face o visită, şi împrejurarea acésta a dat ansă la rĕspândirea scirei despre îmbolnăvire mai seriósă a Majestăţii Sale.

Un nou „succes“ al maghiarisatorilor. Foile unguresci cu multă bucuriă aduc scirea, că direcţiunea unguréscă centrală de poste şi telegraf a isbutit sĕ facă, ca în dicţionarul de localităţĭ internaţional, ce se redactézá din partea biuroului din Berna, sĕ fiă de astă-dată *eschise numele* „*strĕine*“ ale localităţilor de sub stăpânirea unguréscă, introducêndu-se în dicţionar numai numele unguresci. Până acum numele localităţilor dela noi erau introduse în dicţionarul internaţional în tóte trei limbile, ce se folosesc în acéstă patriă. Acum însĕ „patrioţii“ au isbutit a face sĕ se introducă în dicţionarul universal d. es. numai „Brasso“, numai „Nagy-Szeben“, ér numele Braşov séu Kronstadt, Sibiiu séu Hermanstadt s'au omis din dicţionar fiind-că sunt — „strĕine!“ Adecă numele istorice ale localităţilor dela noi, carĭ dateză de seculĭ şi chiar ḑecĭ de seculĭ sunt „*strĕine*“, ér numele lor, eşite mai erĭ alaltăerĭ din fabricele jidovescĭ de maghiarisare, sunt moderne!!

Nóuă prognosă de timp. D-l căpitan Basiliu *Spariosu* a edat pentru anul curent un *călindar grafic*, care conţine şi prognosa timpului, adecă periodele precipitărilor atmosferice. După asemĕnarea raporturilor meteorologice în Europa dela începutul anului încóce cu prognosa editorului te veḑĭ surprins, cum consună întêmplările naturale cu prorocirea. Călindarul e tipărit pe o foiţă de pergament şi conţine ḑilele sĕptĕmânei, sĕrbătorile tuturor confesiunilor în Europa, fasele lunei, întunecimile lunii şi ale sórelui; apropierea sórelui şi a lunii de pĕmênt, şi rĕsăritul şi apusul sórelui pentru tóte ḑilele anului după lăţimea geografică de Viena. Probabil, că stâm înaintea descoperirei unei legĭ naturale de mare importanţă. Se póte procura dela librăria Zeidner din Braşov cu preţul de 10 cr.

4. **Pentru folosire esterióră.** Durerile de încheiăturĭ, de reumatism şi şoldină, precum şi tot felul de aprinderĭ se vindecă cu succes sigur folosindu-se *spirtul lui Moll.* Preţul unei sticle 1 cor. 80 filerĭ. Se trimite ḑilnic cu rambursă postală de farmacistul şi liferantul curţii c. s. reg. A. Moll Viena Tuschlauben 9. In farmaciile din provinciă sĕ se céră preparatul A. Moll provĕḑut cu marca de contravenţiă şi subscriere.

Rĕsboiul din Africa sudică.

Situaţia armatei lui Cronje

Despre situaţia armatei lui Cronje, după începerea operaţiunilor mareşalului Roberts spre Kimberley, raportul militar al lui „*N. Fr. Presse*“ opinéză aşa:

Se dovedesce acum tot mai mult, că puterea de resistenţă a oştirii Burilor sub generalul *Cronje* a fost întru cât-va sguduită în urma operaţiunei mareşalului *Roberts* pentru deblocarea oraşului Kimberley. Deşi întréga acţiune n'a fost urmată decât de micĭ lupte şi o bătăliă decisivă n'a fost nicăirĭ, totuşĭ urmata lui Cronje pare a fi cam strîmtorată. După victoria Burilor la Maggersfontein dela 11 Decemvre a urmat un fel de armistiţiu. Englesii erau bunĭ bucuroşĭ, că Burii nu-i atacau şi urmăriau, şi tótă activitatea rĕsboinică a ambelor părţĭ se reducea la un schimb ḑilnic de câte-va ghiulele puşcate din marĭ depărtărĭ. In urma acestei linişti Cronje şi Burii sĕi erau cuprinşĭ de un simţ de siguranţă şi se pare, că în tabĕra republicană nicĭ nu mai calculau cu posibilitatea unui atac din partea Englesilor.

Ceea-ce scia întréga Europă şi America, că adecă lordul Roberts a întrunit o mare armată spre sud dela Modder-River şi se pregătea a ataca pe Burĭ pentru a debloca Kimberley, se pare că în cartierul general al lui Cronje n'a fost de loc cunoscut, seu că acolo s'a aflat despre acésta numai imediat înaintea începerei ofensivei englese. Aşa s'a întêmplat, că Burii au căḑut jertfa unei surprise, ale căreia urmărĭ nefavorabile s'au ivit cu atât mai curênd, cu cât acţiunea englesă a fost introdusă de un mare corp de cavaleriă (divizia French) cu ajungerea şi încunjurarea unei părţĭ a trupelor Burilor.

Decă Burii cu tóte astea vor scăpa din împresurare şi vor salva aprópe cu totul terenul lor, atuncĭ acésta vor avé s'o mulţumésсă în mare parte slabei capacităţĭ de manevrare a trupelor englese. De altă parte retragerea însa-şĭ a Burilor, care fiind-că furgónele lor se mişcă fórte greoiŭ, merge încet, causéză peste acésta multe lupte de ariergardă, ca sĕ facă posibil furgónelor şĭ tunurilor de asediu sĕ ajungă la un loc mai acoperit. Terenul în care se dau luptele de retragere, nu este apt însĕ nicĭ pentru modul de luptă al Burilor, precum nu este avantagios pentru acţiunea numĕróselor trupe de cavaleriă, carĭ stau la disposiţia mareşalului Roberts.

Republica Oranje este un şes mare şi prin urmare e fórte acomodat pentru desfăşurarea de cavaleriă. Singura piedecă pentru acésta ar forma-o numai lipsa de apă şi de nutreţ, care o silesce sĕ înainteze pe la ţĕrmurii rîurilor. Acésta vine în favorul Burilor, căcĭ împedecă cavaleria englesă de a-i puté urmări în mod energic.

Retragerea Burilor din Natal.

Din tóte părţile se anunţă, deşi din Pretoria nu se confirmă, că Burii se retrag din Natal. Se ḑice, că *Joubert* a retras tóte trupele la graniţa Transvaalului şi că în urma acésta Ladysmith-ul póte fi considerat ca liberat.

La Londra se crede, că o mare parte a Burilor din Natal s'au dus în ajutorul lui Cronje, care este primejduit serios, şi al cărui pericul este comun pentru toţĭ Burii.

Treatrul de luptă apusén.

Londra, 21 Februarie. Mulţumirea generală, ce a deşteptat înaintarea trupelor englese şi retragerea Burilor, este mult paralisată prin scirile, că Burii înaintéză din Natal şi din ţinutul spre sud dela rîul Oranje, ca sĕ se unéscă contra lui Roberts. N'a sosit nicĭ o scire, décă Englesilor li-a succes a bate armata lui Cronje. Corespondenţii englesĭ afirmă, că Cronje se luptă cu desperare, ca sĕ-şĭ acopere retragerea. Pare probabil, că lui Cronje îi va succede nu numai a-se refugia norocos, ci chiar sĕ capete noue întărirĭ, ca sĕ stea cu puterĭ egale faţă de Roberts. Puterea de resistenţă a Burilor nu e nicĭ decât înfrântă.

Londra, 21 Februarie. Din *Pardeberg* se anunţă cu data de 20 l. c., că generalii *Knox* şi *Macdonald au fost răniţĭ* în luptele din 16 şi 18 l. c.

Prima luptă cu Cronje.

Londra, 21 Februarie. Agenţiei „Reuter“ i-se anunţă din Pretoria via Lourenzo-Marqueze, cu data de erĭ: Mulţĭ cetăţenĭ şi numĕroşĭ voluntarĭ au fost chemaţĭ în serviciu la graniţă. Preşedintele *Steyn* a anunţat, că erĭ la Koodoosrand, unde Englesii voiau sĕ încunjure pe Cronje, a fost o luptă, în care *Englesii fură respinşĭ*. Ei au pierdut mai mulţĭ morţĭ şi răniţĭ şi 40 de prisonierĭ. Dintre Burĭ au căḑut numai doi.

ULTIME SCIRI.

Londra, 22 Februarie. După o telegramă a lui „Morning Post“, Cronje a primit întărirĭ fórte însemnate de trupe, aşa încât el póte continua lupta contra lui Roberts.

Londra, 22 Februarie. Eliberarea Ladysmith-ului nu s'a făcut încă, dér póte fi considerată ca fapt împlinit.

Din lagĕrul dela *Chieveley* se anunţă cu data de 20 l. c., că Englesii au pĕtruns prin linia de asediu a Burilor. Englesii sunt fórte aprópe de Ladysmith.

Bruxella, 22 Februarie. De pe câmpul de rĕsboiu sosesc scirĭ fórte favorabile pentru Burĭ. După lupte estraordinar de sângeróse *Cronje* a reţinut înaintarea lui Roberts. Acesta într'o singură ḑi *a pierdut mai mult de o miie de omenĭ. Armatele lui Schalk-Burger, Mayer Lucas şi Botha s'au unit cu ale lui Cronje.* Stăruinţele lui Roberts de a nimici armata lui Cronje n'au succes.

Modder-River, 22 Februarie. Lupta dela Pardeberg a fost cea mai sângerósă din întréga companiă. Englesii au înaintat pe teren deschis pe lângă însemnate perderĭ. Duminecă şi Lunĭ 50 de tunurĭ au fost descărcate asupra Burilor. Cronje a perdut Lunĭ 800 ómenĭ. Generalul Botha a cercat sĕ-i vină lui Cronje în ajutor, trupele lui însĕ după o înverşunată luptă au fost împrăştiate.

Bruxella, 22 Februarie. O depeşă privată din Pretoria vestesce o strălucită învingere a lui *Cronje asupra diviziei lui French şi Kellykenny.* Englesii au pierdut peste 100 oficerĭ şi 1500 soldaţĭ.

Literatură.

O carte valorósă, scrisă de d-l *Ioan Popea*, profesor la şcólele române din Braşov. Cartea este întitulată: *„Caractere morale*, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile popórelor vechĭ şi moderne“. Acéstă carte, atât prin esteriorul sĕu elegant, cât şi prin cuprinsul sĕu bogat, de aprópe 400 pagine, este o adevĕrată podóbă în literatura nóstră. Vom căuta s'o facem mai de-aprópe cunoscută cetitorilor noştri; de-ocamdată ne mărginim a atrage asupra ei atenţiunea tuturor Românilor iubitorĭ de carte; în ea cetitorul va găsi o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul 1 fl. 25 cr. (cu posta 1 fl. 35.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal. — Se află de vêndare la Tipografia „A. Mureşianu“, la librăria N. I. Ciurcu şi la librăria H. Zeidner în Braşov.

CĂLINDARUL PLUGARULUI
pe anul visect 1900.
se află de vêndare la
Tipografia A. Mureşianu din Braşov.

Acest Călindar au întrat în anul VIII-lea, format mare, şi conţine portretul fórte bine reuşit al lui Avram Iancu. Urméză apoi cronologia anului 1900, regentul anului, începutul anutimpurilor, sĕrbătorile şi alte ḑile schimbătóre, calculul sĕrbătorilor mai marĭ, posturile deslegarea postului etc. După cele 12 lunĭ, urméză taxele telegramelor, scrisorilor, pachetelor; competinţele de timbre, mĕsurile metrice, têrgurile corectate din Transilvania, Bănat, Ţéra unguréscă şi Bucovina. In partea literară găsim un interesant capitul privitor la începerea rĕsboiului pentru neatârnare de G. Coşbuc; apoi „Popa Stoica“, poesiă de Dim. Bolintineanu. Avuţia şi binefacerea (un interesant capitul după Smiles-Schramm). Doina, In şanţurĭ (poesii) de G. Coşbuc etc. In partea higienică şi economică: Un duşman al omului (rachiul); Ce sĕ facă părinţii, ca sĕ-şĭ feréscă copiiĭ de orbiă; Cum sĕ tracteze părinţii pe copiiĭ lor orbĭ; Bune sunt beuturile pentru copii? Urméză apoi partea economică: Vitele roşii (pinzgau), de I. Georgescu. Despre gunoiŭ, de I. Georgescu; Sădirea pomilor; Hrana vitelor (Grăunţele, sfeclele şi apa de beut). La urmă mai multe poveţe preţióse şi glume apoi anunţurĭ. Preţul 25 cr. (cu posta 30). *Vênḑetorii primesc rabatul cuvenit.*

Cursul la bursa din Viena.
Din 22 Februarie 1900.

Renta ung. de aur $4^0/_0$	98 60
Renta de corone ung. $4^0/_0$	94.15
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2{}^0/_0$	100.75
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2{}^0/_0$	100 25
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.40
Bonurĭ rurale ungare $4^0/_0$	93.—
Bonurĭ rurale croate-slavone	94.—
Impr. ung. cu premii	162.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	141.—
Renta de argint austr.	99 70
Renta de hârtie austr.	99.65
Renta de aur austr.	98.80
Losurĭ din 1860.	137.50
Acţii de-ale Báncei austro-ungară	126.10
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	186.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	235.40
Napoleondorĭ	19 18
Márcĭ imperiale germane	$118.22^1/_2$
London vista	$242.47^1/_2$
Paris vista	96.25
Rente de corone austr. $4^0/_0$	94.65
Note italiene	89.90

Cursul pieţei Braşov.
Din 23 Februarie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18.96
Argint român.	Cump.	18.70	Vênd.	18 75
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.08	Vênd.	19.14
Galbenĭ	Cump.	11.20	Vênd.	11.30
Ruble Rusescĭ	Cump.	2.54	Vênd.	—.—

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

„LIPOVANA“ institut de credit şi economii în LIPOVA.

CONVOCARE

Domnii acţionarĭ ai institutului de credit şi economii **„LIPOVANA“** societate pe acţii, se invită la a

VI-a Adunare generală ordinară

care se va ţiné în 8 **Martie a. c. la 10 óre a. m.** în localul institutului, opidul Lipova.

Obiecte de pertractare:

1. Raportul direcţiunei pe al şéselea an de gestiune.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Darea absolutoriului direcţiunii şi comitetului de supraveghere (§ 26 din statute)
4. Deciderea asupra întrebuinţării profitului curat şi fixarea dividendelor pro 1899 (§§ 26 şi 46 din statute).
5. Pertractarea eventualelor propunerĭ (§ 26 lit. g. din statute.
6. Alegerea a doi membri în direcţiune şi a unui membru în comitetul de supraveghiere.

Domnii acţionarĭ carĭ voesc a participa la adunarea generală, în conformitate cu § 16 din statute se aviséză a depune la cassa institutului acţiile înainte de deschiderea adunării generale.

Lipova, 1 Februarie 1900.

Ales. Mocsonyi m. p.
preşedinte.

RAPORTUL
comitetului de supraveghiere.

Onorată adunare generală!

Avem onóre a raporta, că am urmat cu atenţiune afacerile institutului din decursul anului de gestiune 1899, şi am aflat exemplară punctualitate şi ordine la institut, atât cu ocasiunea revisiunilor prescrise de statute, cât şi a celor extra-ordinare. Tot astfel revĕḑĕnd din posiţie în posiţie compunerea bilanţului şi contului profit şi perderĭ de pe anul 1899 le-am aflat în deplină consonanţă cu cărţile principale şi auxiliare ale institutului şi conform legii comerciale.

Vĕ raportăm, în fine, că primim propunerea direcţiunii relaţiunii relativă la distribuirea venitului curat de pe anul 1899 — conform bilanţului de fl. 9707.93 — şi rugăm onorata adunare generală sĕ binevoiască a da absolutoriul pe anul de gestiune 1898 atât direcţiunii, cât şi comitetului de supraveghere.

Lipova, 1 Februarie 1900.

Prof. Teodor Ceontea m. p.
preşedinte.
Teodor Cosma m. p. *Stefan Bovdoşiu* m. p.
Terenţiu Petroviciu m. p.

Contul Bilanţului

ACTIV.	florinĭ	cr.	PASIV.	florinĭ	cr.
Cassa în numĕrar	4647	38	Capital pe acţii	50000	—
Escompt	292360	67	Fond de reservă	12896	43
Credite personale	19826	80	Fond de pensiunĭ	734	—
Credite cambiale cu acoperire hipot.	15961	—	Depunerĭ spre fructificare	195633	92
Imprumuturi hipotecare	12199	50	Reescompt	77405	80
Lombard	3930	—	pro anul 1897 fl. 40.—		
Efecte publice	1479	—	Dividende neridicate „ 1898 „ 80.—	120	—
Realităţĭ	576	12	Conturĭ curente	2800	—
Mobiliar . . . fl. 420.—	370	—	Diverse conturĭ creditóre	433	15
amortisare „ 50.—			Interese transitóre	3418	86
Diverse conturĭ debitóre	1799	62	Profit curat.	9707	93
	353150	09		353150	09

PROFIT ŞI PERDERĬ

EŞITE.		florinĭ	cr.
Interese:			
de depunerĭ spre fructificare	11071.10		
de reescompt	5351.42		
de cont curent	130.90	16553	42
Spese:			
salarii	3091.68		
chirie, imprimate, registre, diverse	1288 87		
marce de presenţă.	459.—	4839	55
Contribuţiune:			
directă	2819.94		
$10^0/_0$ dare după interesele la depunerĭ	1107.11	3927	05
Amortisare:			
din cambii	100.—		
„ spese advocaţiale	100.—		
„ mobiliar	50.—	250	—
Profit curat		9707	93
		35277	95

INTRATE.		florinĭ	cr.
Interese:			
de escompt	28605.69		
„ credite personale	2408 71		
„ „ camb. cu acop. hip.	1625.12		
„ împrumuturĭ hipotecare	1362.43		
„ lombard	497.20		
„ efecte	59.22	34558	37
Provisiunĭ		719	58
		35277	95

LIPOVA, 31 Decembre 1899.

Voicu Hamsea, director esecutiv.

Sever Bocu m. p., prim-comptabil.

Direcţiunea:

I. Cimponeriu m. p., *Dr. G. Popescu* m. p , *I. Dehelean* m. p., *P. Papp*, m. p., *A. Ciugudean* m. p., *D. Popoviciu* m. p.

Confrontându-se cu cărţile principale şi ausiliare le-am aflat esacte.

LIPOVA, 1 Februarie 1900.

Comitetul de supraveghiere:

Teodor Ceontea m. p., preşedinte. *Teodor Cosma* m. p., *Stefan Bordoşiu* m. p., *Terenţiu Petroviciu* m. p.

A V I S.

Prenumeraţiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face şi reînoi ori şi când dela 1-ma şi 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonaţĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea se li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămurit şi sĕ arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.